

הלכות יום טוב - ד לכם ולא לנכרים לכם ולא לבהמה

ביצה כא, א

תניא אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם, ממשמע שנאמר לכל נפש, שומע אני אפילו נפש בהמה במשמע, כענין שנאמר ומכה נפש בהמה ישלמנה, תלמוד לומר לכם, לכם ולא לכלבים ... לכם ולא לעובדי כוכבים.

שוע"ר סי' תצח

כב בהמה שהיא חציה של ישראל וחציה של נכרי, מותר לשחטה ביום טוב, ואינו כשוחט גם בשביל הנכרי, דכיון שאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה נמצאת כל השחיטה הוא צורך הישראל.

שוע"ר סי' תקו

יב היה לו קמח או עיסה בשותפות עם הנכרי, אסור לו לאפות כל הקמח או כל העיסה ולחלוק עם הנכרי אחר האפייה, שהרי הוא אופה ביום טוב בשביל נכרי.

שוע"ר סי' תקיב

א כל מלאכות אוכל נפש לא הותרו אלא לצורך אכילת ישראל, אבל לא לצורך אכילת נכרי, ולא לצורך אכילת בהמה, שנאמר הוא לבדו יעשה לכם, לכם ולא לנכרים, לכם ולא לבהמה.

לפיכך אסור לזמן נכרי שיבא אצלו לאכול בביתו, גזרה שמא ירבה לבשל עוד קדרה אחרת בשביל הנכרי.

אבל מותר לשלוח לו מאכל לביתו, דכיון שאינו מזמינו לביתו אין חוששין שמא ירבה בשבילו. רק שיזהר שלא ישלח לו דרך רשות הרבים, אפילו שולח לו על ידי נכרי, דאסור להוציא מרשות לרשות בשביל נכרי, וכל שאסור לעשותו אסור לומר לנכרי לעשותו. אבל מותר לשלוח לו על ידי נכרי דרך כרמלית, שלא גזרו על שבות דשבות של איסור הוצאה ביום טוב, שהרי אם יש בה צורך יום טוב קצת מותר לעשותה על ידי ישראל.

ב וכן נכרי שבא מאליו לבית הישראל שלא הזמינו כלל, וכן שליח שנשתלח אליו, מותר להאכילו עמו, ואין חוששין שמא ירבה בשבילו, אלא כשמזמינו לביתו, שהוא רוצה לכבדו. במה דברים אמורים כשהישראל נותן לו לאכול בלי שום הזמנה והפצרה אבל אסור להפציר בו שיאכל אצלו אפילו כבר בישל ותיקן כל צרכי סעודתו, דכיון שהוא מפציר בו ורוצה לכבדו יש לחוש שמא יבשל עוד קדרה אחרת בשבילו.

ג אף על פי שמותר להוסיף בשר בקדרה לצורך החול, ועל דרך שנתבאר בסי' תקי"ג, מכל מקום לצורך הנכרי אסור להוסיף כלום, אע"פ שאינו מזמינו, שמותר להאכילו עמו וכמו שנתבאר, מכל מקום כיון שהוא רוצה לכבדו ומוסיף בשר בשבילו, יש לחוש שמא יבשל בשבילו עוד קדרה אחרת, ונמצא עושה מלאכה ביום טוב בשביל הנכרי בלבד.

אבל מותר להוסיף בשר בשביל עבדו ושפחתו או בשביל כלבו בקדרה שמבשל בה לצורך יום טוב, דכיון שאינו נותן להם לאכול בשביל כבודם אלא מחמת שמזונותם עליו, אין לחוש שמא יבשל עוד קדרה אחרת בשבילם, כיון שאינו רוצה ליתן להם בשר יותר ממה שמוסיף בשבילם.

ד במה דברים אמורים כשמוסיף בשר בקדרה קודם שנתנה אצל האש, דנמצא שכל מלאכת הבישול דהיינו נתינת הבשר אצל האש נעשה בבת אחת ואינו מוסיף שום מלאכה בשבילו, אבל לאחר שנתן הקדרה אצל האש, אסור להוסיף בה בשר בשביל עבדו ושפחתו.

ו בני החיל שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם פת, אם אינן מקפידין כשהישראל נותן פת אחד לתינוק מהפת שאפה להם, מותר לאפות להם ביו"ט, על ידי שיתן פת אחד מהם לתינוק. שהרי אם לא יאפה להם כל הפת לא יניחו ליתן לתינוק, כיון שכל הקמח הוא שלהם, נמצא שכל האפייה היא לצורך אכילת התינוק ... מחמת הדחק התירו לו להערים, שקשה להפטר מבני החיל שיש חיוב מחוק המלכות לאפות להם, ולפיכך התירו להערים ... ואין ללמוד מכאן לשאר מקומות.

ז מותר לטלטל מזונות שאינן ראויין אלא לבהמה ... ובלבד שיזהר שלא יעשה שום מלאכה בשבילה, אפילו שבות של דבריהם, כגון להוציא מרשות היחיד לכרמלית וכיוצא בזה.

שוע"ר סי' תקיח

ב אם היא מעורבת בענין שמותר לטלטל בה בשבת, מותר להוציא ולהכניס אפילו דבר שאין בו צורך היום כלל, ואין צריך לומר שמותר להוציא ולהכניס לצורך בהמה או לצורך נכרי, עיין סי' תקי"ב.